

literatūra
sākumskola

CEĻVEDIS LITERATŪRĒ SKOLOTĀJAM

Inese Paklone

“Okeāns un tuksnesis”

2021

Mācību līdzeklis ir raidījuma “LITERATŪRE / SĀKUMSKOLA” papildmateriāls.

Materiāls ir veidots ar mērķi veicināt un attīstīt 1.-6. klašu skolēnu lasītprasmi, par pamatu ņemot mūsdienu latviešu autoru darbus.

Uzdevumu autori: Inese Lāčauniece, Inese Paklone

Metodiķe: Inese Lāčauniece

Dizains: Lāsma Olte

Ilustrācijas: Alise Mediņa, Lāsma Olte

Izstrādāja: SIA “Vides filmu studija” <https://vfs.lv/>

Apskatītās grāmatas: Inese Paklone “Okeāns un tuksnesis”, izdevniecība “Pētergailis”, 2017 <http://www.petergailis.lv/>

© Valsts izglītības satura centrs | Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai, projekta numurs 8.3.2.2/16/I/001
<https://atbalstsizcilibai.lv/>

atbalsts
izcilībai

Kāpēc šis temats ir būtisks?

Ineses Paklones grāmata "Okeāns un tuksnesis" (Pētergailis, 2017) rosina domāt par draudzību, par vietām pasaulē, kur jūtamies labi un droši. Grāmata ļauj iepazīt eksotisku zemi un bērniem mazāk zināmus dzīvniekus, kā arī rosina kopā ar iepazītajiem tēliem ceļot gan realitātē, gan fantāzijas pasaulē.

Detalizēti lasot tekstu, pārrunājot ar to saistītus būtiskus jautājumus, tiks pilnveidota skolēnu prasme informāciju izmantot paša radītā tekstā, kā arī tiks pilnveidota radošā domāšana.

Skolēnam sasniedzamais rezultāts

- Pēc parauga raksta apsveikuma kartītes, ietverot teksta fragmentu informāciju.
- Atrod informāciju par tēlu tekstā
- Pēc parauga raksta sludinājumu, ietverot teksta fragmentu informāciju.
- Veido reportāžu par sacensībām.

Mērķauditorija

Šo materiālu ieteicams izmantot 4.-6. klašu skolēniem (pēc skolotāja ieskatiem – arī citās klasēs) latviešu valodas un literatūras stundās, taču ir iespējams ar to strādāt arī citos mācību priekšmetos, piemēram, vizuālās mākslas stundās, mazākumtautību dzimtās valodas stundās, latviešu kā otrās valodas mācību stundās, sociālo zinību un vēstures stundās, aktivitātēs ārpus mācību stundām u.c., veicinot skolēnu interesi par lasīšanu.

Ieteikumi materiāla izmantošanai

Grāmatzīmē tiek piedāvāts informatīvs materiāls lasītājam par autori un grāmatu. Iekļauta īsa informācija par grāmatas „Okeāns un tuksnesis” autori I.Pakloni un grāmatas anotācija.

Papildinformācija par autoru un piedāvāto daiļdarbu:

Par autori - <https://ej.uz/mdjc>

“Okeāns un tuksnesis” ir Ineses Paklones grāmata, kuras ideja radās pēc diviem ilgākiem ceļojumiem uz Čili – tālo, turpat 4000 kilometrus garo valsti, kurā sastopamas gandrīz visas iespējamās ģeogrāfiskās zonas – augsti kalni, dažnedažādi ūdeņi, sniegi un ledi, meži un tuksneši, zemes un cilvēku radītas bagātības.

Kopā ar suvenīriem – mazām adītām pirkstiņlellītēm – pie autores atnāca smaidīgā lama Atakama un gudrinieks pingvīnēns Humbolts Humbolts.

Fantāzijas viņu abu stāstā netrūkst, tomēr tur ir arī daudz dzīvē noskatītā, tur ir īsts tuksnesis un īsts okeāns ar īstiem to iemītniekiem. Grāmatā sastopami ne vien abi sapņotāji – lama un pingvīnēns, bet arī tuksneša observatorijas lapsis Zorro, brāļi ķirzaki, puķu blakts, kura gaida reti atnākošo tuksneša pavasari, inteligentās kalmāres Skilla un Haribda, starp kurām neviens negrib nonākt, un daudzi citi.

Rakstniece tur pirkusi un sākusī kolekcionēt pirkstiņlellītes, kuru tēli tad arī kļuvuši par grāmatas varoņiem. Adītās pirkstu lellītes bija domāts izmantot ilustrācijām, taču tām bija daudzas adītājas, vilna tikusi krāsota ar pārāk atšķirīgām krāsām un kopā izskatījās slikti, tāpēc no šīs idejas nācās atteikties. Attēlā var redzēt, kāda izskatījās pirkstiņlellīte lama. (attēls no autores kolekcijas)

Grāmatu ilustrējusi Alise Mediņa.

Grāmata bija iekļauta Bērnu un jauniešu žūrijas grāmatu kolekcijā 2018. gadā 9+ vecuma grupā.

Fragmentu no grāmatas rakstnieces lasījumā var noklausīties - <https://ej.uz/4wcc>

Uzdevumi

Mācību materiālā ietverti uzdevumu piemēri, kā virzīties uz sasniedzamo rezultātu – no vienkāršā uz sarežģīto. Tiek piedāvāta iespēja atlasīt uzdevumus diferencēšanai pēc apjoma un grūtības pakāpes.

Skolotājs var izvēlēties – atsevišķus uzdevumus projicēt uz ekrāna vai izdrukāt.

Uzdevumus var veikt gan individuāli, gan sadarbojoties.

Sagatavošanās darbi uzdevumu veikšanai

Lai veiktu uzdevumus, nav nepieciešams izlasīt visu grāmatu, taču ieteicams rosināt skolēnus izlasīt pilnu tekstu. Līdztekus darbam ar tekstu literatūras stundās ieteicams latviešu valodas stundās aktualizēt lietišķo rakstu veidus – apsveikumu un sludinājumu.

Pirms uzdevumu veikšanas ieteicama saruna par ceļošanu, aktualizējot skolēnu pieredzi. Būtu jāpārrunā, kāpēc cilvēki ceļo. Kādā veidā var ceļot? Vai iespējams ceļot iztēlē? Vai ar grāmatas palīdzību arī var ceļot?

Kā iepriecināt svētkos?

Šī uzdevuma mērķis ir pilnveidot lasītprasmi, pievēršot uzmanību detaļām, kuras vēlāk būs nepieciešamas uzdevuma veikšanai.

Uzdevums ir pingvīnēna Humbolta Humbolta vārdā uzrakstīt apsveikuma kartītes ronim un māsām kalmārēm Skillai un Haribdai.

Lai uzdevumu būtu vienkāršāk veikt, tiek piedāvāti teksti un attēli, kuri ļauj precīzāk izpētīt norādītos tēlus.

Pēc skolotāja ieskatiem katrs skolēns var veikt visus uzdevumus patstāvīgi, skolotājs var piedāvāt strādāt grupās, kur katra grupa pēta citu tēlu.

Skolēniem sagatavota atgādnē par apsveikuma veidošanu.

Ieteicams rosināt skolēnus arī noformēt apsveikuma kartītes, tādēļ tiek piedāvāta apsveikuma kartītes sagatave.

Kopīgi ar skolēniem var noskaidrot tēlu vārdu izcelsmi.

Humbolts (Aleksandrs) - vācu dabas pētnieks, ceļotājs, ģeogrāfijas kā mūsdienīgas zinātnes pamatlicējs. Viņa vārda nosaukti daudzi ģeogrāfiski objekti.

Par Humbolta pingvīniem vairāk var izlasīt -

<https://ej.uz/thu7> ;

<https://ej.uz/woqw>

Skilla - <https://tezaurs.lv/Skillai:1>

Haribda - <https://tezaurs.lv/Haribda:1>

Kā palīdzēt nokļūt vietā, kur justies labi?

Uzdevuma mērķis ir attīstīt prasmi atlasīt nepieciešamo informāciju teksta (sludinājuma) veidošanai, kā arī pilnveidot skolēnu empātiju.

Pirms teksta iepazīšanas organizējama saruna par vietām, kurās mēs jūtamies labi. Var rosināt skolēnus vārdos ietērt priekšstatu par ideālo dzīves vietu.

Skolēni lasa tekstu, iekrāsojot tajā vietas, kurās raksturots konkrētais tēls. Ir piedāvāti divi analogi uzdevumi, vienā tuvāk jāiepazīst pingvīnēns, otrā lama. Var veikt tikai vienu uzdevumu, taču ieteicams strādāt ar abiem tekstiem, jo priekšstats par ideālo dzīvesvietu katram no šiem tēliem ir atšķirīgs.

Izmantojot iegūto informāciju, skolēniem uzdod rakstīt sludinājumu tekstus. Tāpat kā iepriekšējā uzdevumā sagatavots paraugs sludinājumu veidošanai.

Pēc uzdevuma veikšanas ieteicams salīdzināt skolēnu uzrakstītos sludinājumus, pārrunāt, kurā no tekstiem izdevies ietvert visprecīzāko informāciju.

Kā izstāstīt to, ko citi nav redzējuši?

Uzdevumu mērķis ir attīstīt radošo domāšanu, veicināt drosmi fantazēt un radīt oriģinālu tekstu.

Skolēniem tiek piedāvāta lomu spēle - iejusties žurnālista profesijā.

Šoreiz teksts ir tikai ievirze uzdevumam, sniedz ieskatu situācijā.

Skolēnu uzdevums ir veidot reportāžu par sacensībām starp divām tuksneša lapsām.

Ņemot vērā situāciju un iespējas, reportāža var būt rakstiska vai mutvārdos, to iespējams ierunāt audio formātā vai nofilmēt video.

Materiālos ir atgārdne par reportāžu.

Pirms radīt savas reportāžas, vēlams pārrunāt veidus, kā padarīt reportāžu dinamisku, cik liela nozīme ir balss intonācijām un runas tempam.

Noslēguma aktivitātes

Tā kā, apgūstot šo tematu, skolēni tiek rosināti radīt dažādus tekstus, ieteicams pārrunāt:

- Kuras prasmes skolēni ir pilnveidojuši? Kas veicās viegli? Kas sagādāja grūtības?
- Kurš no uzdevumiem likās saistošāks?
- Kā nonākt līdz labam tekstam? Ko citkārt darītu citādāk?
- Kurās profesijās ir noderīgas iegūtās prasmes?

Papildinformācija par tematu:

Iespējams izmantot autores ideju par adītu pirkstiņlellīšu veidošanu, lai izgatavotās lellītes izmantotu lugas teksta interpretācijā. Var, piemēram, nelielās grupās izteiksmīgi iestudēt dialogus.

Iejas pirkstiņlellītēm var atrast te: <https://ej.uz/bbag> un <https://ej.uz/sucy>

Iepazīstot rakstnieci, iespējams noklausīties dzejoļu lasījumos - <https://ej.uz/9nes>

Sadarbojoties ar dabas zinību skolotāju, var veidot kopīgu projektu par Čīli, tās dabu un dzīvniekiem.

Informācija par lietišķajiem rakstiem -

Apsveikums - <https://ej.uz/sk8r> un <https://ej.uz/dui5>

Sludinājums - <https://ej.uz/85fq> un <https://ej.uz/8odt>